

Lielbritānija

Vispārīgā informācija

Oficiālais nosaukums:

Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste
konstitucionāla monarhija

Valsts iekārta:

Londona

Galvaspilsēta:

Valsts valoda:

angļu

Teritorija

Platība:

244 820 km²

Sauszemes robeža:

360 km

Krasta līnija:

12 429 km

Robežvalstis:

Īrija 360 km

Administratīvais iedalījums:

4 karalistes daļas – Anglija, Skotija, Velsa, Ziemeļīrija

Lielākās pilsētas:

Londona, Birmingema, Mančestra, Līdsa, Glāzgova, Liverpūle, Ņūkāsla

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (2014):

64,1 milj.*

Pieaugums (2015):

0,54%*

Nacionālais sastāvs (2010):

angļi 83,6%, skoti 8,6%, velsieši 4,9%, ziemeļīri 2,9%, indieši 1,8%, pakistāņi 1,3%, pārējie 4,8%**

Relīģijas (2010):

kristieši (anglikāņi, Romas katoļi, presbiteriāņi, metodisti) – 71,6%, musulmaņi – 2,7%, hinduisti - 1%, pārējie 1,6%, neticīgie – 23,1%**

Ekonomiskie rādītāji

IKP (2015):

2,59 triljoni EUR*

IKP pieaugums (2015):

2,3%*

IKP uz vienu iedzīvotāju (2015):

40 024 EUR*

IKP PPP (2015):

2,43 triljoni EUR (10. vieta pasaulē)**

IKP PPP uz vienu iedzīvotāju (2015):

37 700 EUR (40. vieta pasaulē)**

IKP sastāvs (2015):

lauksaimniecība 0,6%, rūpniecība 19,7%, pakalpojumi 79,6%**

Preču eksports (2015):

404,5 miljardi EUR*

Preču imports (2015):

564,6 miljardi EUR*

Eksporta partneri (2015):

ASV 14,8%, Vācija 10,1%, Šveice 7%, Ķīna 6%, Francija 5,9%, Nīderlande 5,8%, Īrija 5,5%*

Importa partneri (2015):

Vācija 14,8%, Ķīna 9,8%, ASV 9,2%, Nīderlande 7,2%, Francija 5,8%, Beļģija 5%*

Eksporta produkti:

ķīmiskie izstrādājumi, naftas produkti, mašīnas un iekārtas, rūpniecības preces, pārtikas preces, alkoholiskie dzērieni, tabaka

Importa produkti:

dzelzs rūda, krāsainie metāli, rūpniecības preces, ražošanas iekārtas, naftas produkti, pārtikas preces, koksne

Galvenās nozares:

metalurģija, mašīnbūve, kuģubūve, tekstilrūpniecība, ķīmiskā rūpniecība

Dabas resursi:

nafta, dabas gāze, akmeņogles, dzelzs rūda, svins, cinks, zelts, alva, kaļķakmens, sāls, māls, krīts, ģipsis, potaša, silīcija smiltis, degakmens, aramzeme

Ienākošās uzkrātās ĀTI (2015):

1,37 triljoni EUR**

Izejošās uzkrātās ĀTI (2015):

1,61 triljoni EUR**

Valūta (2016.01.01.):

Lielbritānijas sterliņu mārciņa (GBP, £); 1 EUR = 0,7789 GBP****

Fiskālais gads:

no 6. aprīļa - 5. aprīlim

Inflācija (2015):

0%*

* UK National Statistics, www.ons.gov.uk

** Central Intelligence Agency, www.cia.gov

*** UK Trade Info, <https://www.uktradeinfo.com>

**** Central European Bank - <http://sdw.ecb.europa.eu>

Bezdarba līmenis (2015): 5,4%*
Uzņēmumu ienākuma nodoklis: 20%

Papildus informācija

Tālsarunu kods: +44
Interneta IDL: co.uk

Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste ir valsts Rietumeiropā, Eiropas Savienības un NATO dalībvalsts. Apvienoto Karalisti veido Anglija, Velsa, Skotija un Ziemeļīrija.

Ziemeļos un rietumos salu apskalo Atlantijas okeāns, austrumos Ziemeļjūra, rietumos Īrijas jūra, dienvidos Lielbritāniju no kontinenta atdala Lamanša šaurums un Padekalē šaurums. Valsts ziemeļu un rietumu daļas ir kalnainas, dienvidaustrumi un valsts centrālie rajoni ir samērā līdzeni.

Lielbritānijas krasti ir stipri izroboti – daudz neaizsalstošu līču, kas ērti ostu ierīkošanai. Britu salu ģeogrāfiskais novietojums pasargājis šo valsti no ienaidnieku iebrukumiem un sekmēja kuģniecības un jūras tirdzniecības attīstību. Neviena vieta salās neatrodas tālāk par 120 km no jūras. Mitrā klimata dēļ šeit ir daudz pļavu, kas zaļo gandrīz visu gadu un ir labas ganības. Lielbritānijā ar mežiem pārsvarā klātas kalnu nogāzes. Daudz stādītu mežu un ierīkotu parku, nacionālo parku un rezervātu. Upes ir bagātas ūdeņiem visu gadu. Tās savieno kuģojami kanāli, un pa šiem ūdensceļiem var šķērsot salu no viena krasta līdz otram. Lielākās upes ir Temza, Severna un Trenta. Daudz ir ezeru, kuru gultnes pārsvarā veidojuši senie ledāji. Lielākie ir Lomonda ezers un Lohness.

Lielbritānija ir viena no ekonomiski attīstītākajām valstīm ne tikai Eiropā, bet arī pasaulē. Briti savu valsti dēvē par „rūpniecības dzimteni”. Pirmā attīstījās tekstilrūpniecība ar galveno centru Mančestrā. Šurp veda aitu vilnu no kalnu rajoniem. Peninu kalnu upju ūdeni izmantoja mazgāšanas, balināšanas un krāsošanas procesos. Tad vilna pārtapa audumos un apģērbos. 18.gadsimtā tika izgudrotas mehāniskās vērļmašīnas un stelles, vēlāk arī tvaika mašīnas. Par kurināmo sāka izmantot akmeņogles, kuru krājumi salā bija lieli. 19.gadsimtā no Ēģiptes un ASV sāka ievest un pārstrādāt kokvilnu. Kuģi to veda uz Liverpūli – lielāko kokvilnas importa ostu Lielbritānijā, bet no tās - uz Mančestru. Vilnas pārstrādi pārcēla uz Līdsu. Šo izvietojumu ietekmēja arī klimata apstākļi: mitrais rietumu daļas klimats bija piemērots kokvilnas apstrādei, bet sausākais iekšzemes klimats – vilnas pārstrādei. Gatavos izstrādājumus pārdeva visā pasaulē, bet

visvairāk kolonijās, no kurām savukārt izveda dažādas lētas izejvielas. Mūsdienās joprojām ir attīstīta šī senā nozare, tikai akmeņogles ir nomainījuši citi kurināmā veidi – nafta, dabasgāze, un tiek izmantotas modernas iekārtas. Pirms trim gadsimtiem Lielbritānijā atklāja dzelzsrūdu un šeit attīstījās kalnrūpniecība, tērauda ražošana un mašīnbūve. 19. gadsimtā Lielbritānija bija kļuvusi par pasaulē lielāko tērauda ražotāju. Centrālās daļas kalnraču ciemus, īpaši Birmingemas apkaimē, ietvēra ogļu izdedžu kalni un to sauca par „melno zemi”. Mūsdienās situācija ir pilnīgi izmainījusies. Modernos uzņēmumos ražo gan automašīnas, lidmašīnas, kuģus, gan datorus, robotus un citas sarežģītas elektroniskās iekārtas. Attīstīta ķīmisko preču ražošana. Septiņdesmitajos gados Ziemeļjūrā sāka iegūt naftu un dabasgāzi, kas veicināja izmantojamo energoresursu maiņu no oglēm uz naftu un dabasgāzi un veicināja naftas un organiskās sintēzes ķīmijas nozaru attīstību.

Lielbritānija tiek uzskatīta par Eiropas vadošo biznesa centru, savukārt Londona ir pasaulē vadošais finanšu pakalpojumu centrs. Valsts ekonomiskā labklājība, politiskā stabilitāte un uzņēmējdarbību veicinošā likumdošana piesaista investorus no visas pasaules.

Lielbritānijas politiskā, ekonomiskā un sociālā stabilitāte ir veicinājusi privātā sektora attīstību un kvalificēta darbspēka pieaugumu.

Duvra Kentas grāfistē ir kontinentālajai Eiropai tuvākais punkts. Angliju un Franciju savieno zem Lamanša šauruma izbūvēts tunelis, kas ir nedaudz garāks par 50 km.

Vairākums cilvēku dzīvo pilsētās un lielpilsētās. Londona ir valsts galvaspilsēta ar septiņiem miljoniem iedzīvotāju un arī lielākā metropole. Lielbritānijas lielpilsētas ir arī Birmingema, Mančestra, Glāzgova un Liverpūle. Edinburga, Kārdifa un Belfāsta ir attiecīgi Skotijas, Velsas un Ziemeļīrijas galvaspilsētas.

Tā kā Lielbritānija ir salu valsts un atrodas tuvu Eiropas kontinentālajai daļai, pagātnē tā ir piedzīvojusi gan izolāciju, gan iebrukumus. Tur ieceļoja ķelti, to iekaroja romieši, pieredzēta arī dāņu, sakšu, vikingu un normaņu ienākšana. Katra no tām ir atstājusi paliekošas zīmes valsts vēsturē. Daudzi tagadējie iedzīvotāji ir šo iekarotāju vai ieceļotāju pēcteči. Lielas kopienas izveidojuši iebraucēji no agrākajām britu kolonijām Āfrikā, Karību reģionā un Dienvidāzijā, kā arī ķīnieši, ebreji un ieceļotāji no citām Eiropas valstīm. Tādēļ valstī ir izveidojusies multikulturāla sabiedrība, kas var lepoties ar ļoti daudzveidīgu mūziku, mākslu, virtuvi un reliģisko dzīvi.

Lai gan ķeltu valoda vēl pastāv, īpaši Velsā, valdošā valsts valoda ir angļu. Tā veidojusies no anglosakšu un normaņu franču valodas.

Vairums Lielbritānijas iedzīvotāju ir protestanti (galvenokārt anglikāņi), ir daudz katoļu, arī musulmaņu u.c. reliģiju pārstāvji.

Lielbritānijā ir strādājuši daudzi pasauleslaveni izgudrotāji. 17. gs fizikas jomā pētījumus veica I. N. Ņūtons, 1784. gadā Dž. Vats izgudroja tvaika dzinēju, bet 1825. gadā Dž. Stefensons uzbūvēja pasaulē pirmo dzelzceļu. 18. un 19. gs fizikā un ķīmijā atklājumus veica M. Faradejs, Dž. Džouls, Dž. Maksvels. Par

augstāko sasniegumu bioloģijas zinātnē kļuva Č. Darvina darbs „Sugu izcelšanās”. Arī 20. gs un 21. gs pētījumi un atklājumi turpinās.

Iecienītākais angļu dzēriens ir tēja, ko dzer vairākas reizes dienā. To vāra ļoti stipru un pielej pienu. Nemainīga ir tējas dzeršanas tradīcija piecos pēcpusdienā. Lielbritānijā iecienītākie ēdieni ir zivs ar ceptiem kartupeļiem un rostbifs. Taču lielā cieņā ir karija mērce, ko pievieno gan zivīm un gaļai, gan dārzeņiem.

Futbols ir Lielbritānijas iecienītākais sporta veids, jo Apvienotā Karaliste, neapšaubāmi, ir mūsdienu futbola dzimtene. Par populārāko komandu tiek uzskatīta *Mančestras United*.